

Г.О. КРАКОВЕЦЬКА

УКРАИНА, ПОЛТАВСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЙ
ИНСТИТУТ

ШЛЯХИ ТВОРЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Медичне називництво розвивалось паралельно з зародженням та розвитком лікарської майстерності. Кожен орган, нозологічна форма, засіб лікування отримали своє відображення у мові. Із загальномовної лексики виділилась окрема сфера професійного спілкування – медичні назви. Як і кожна наука чи галузь народного господарства, медицина безперервно поповнюється новими найменуваннями. Будь-який винахід, відкриття та ін. повинні знайти своє відображення у мові і його одиниці – слові.

Європейська медицина зародилася у Греції. Грецький народ, його народні цілителі та представники сімейних медичних шкіл запозичити багато методів лікування та назв в Єгипті, Індії, Китаї та ін. (Kalium, alcohol, natron), творчо опрацювали їх, доповнили своїми спостереженнями, в результаті чого склався фундамент світової медичної науки та її називництва.

Аналізуючи засоби створення медичних назв в діахронному плані, можна визначити досить чіткі шари за засобами термінотворення. Кожному хронологічному шару притаманний свій стрижневий шлях творення медичної професійної лексики. Узагальнюючи термінотворчі спостереження, відмітимо найбільш характерні. 1. Семантичний, найстаріший спосіб творення медичної професійної лексики. Він виражається у значеннєвих, семантичних змінах загальномовної лексики, тобто у наповненні існуючої фонетичної форми новим змістом за подібністю форми об'єктів, функції, розміщення, положення і та ін. і перенесення цієї лексичної одиниці у новому значенні і в термінологічну сферу:

typhus у загальномовній сфері – чад, в медицині – назва захворювання, cestoda пояс, зокрема пояс Афродіти, і назва виду глистів, cancer найменування представника тваринного світу і нозологічної одиниці, vomer леміш (з сфери сільського господарства) – і назва кістки.

Певне місце в медичному називництві займають власні імена, перенесені в термінологічну сферу за подібністю певних спільних факторів, закріплених життям чи міфічними уявленнями: Атлант – ім'я титана і назва першого шийного хребця, Адоніс – чоловіче ім'я і назва лікарської рослини.

II. Морфологічний шлях.

1. Непохідні окремі грецькі чи латинські слова, які функціонують паралельно у загальномовній сфері і в термінологічній з тим же значенням: *flos, caput, venter*.
2. Безприйменникові словосполучення дво- або багатослівні, компонентами яких можуть бути різні частини мови: *fractura claviculae nervus canalis pterygoidei, nervus cardiacus cervicalis superior*.
3. Препозитивні словосполучення: *ad usum internum, pro dosi, in capsulis gelatinosis*.
4. Субстантивація прикметників, які набули предметного значення без пояснювального іменника (рід субстантивованого прикметника визначається за родом іменника): *caecus, a, um – caecum intestinum), incisivus, a, am – incisivus (dens)*
5. Шляхом складання двох чи більше основ (в основному грецьких) із з'єднувальними голосними або без них, оформлених за правилами граматики мови-реципієнта: *paed-ater, dactyl-0-spasmus, sial-0-lith-us*.
6. Похідні лексичні одиниці, утворені шляхом зміни структури:
 - а) шляхом префіксації;
 - б) шляхом суфіксації;
 - в) комбінований – префіксально – суфіксальний спосіб: *prae-ventricul-ar-is, an-aem-ic-us*.
7. Шляхом аббревіації: ЦСП (цереброспінальний параліч). СНІД (синдром набутого імунодефіциту).

Нами представлені найбільш розповсюджені шляхи термінотворення. Зараз, в час великих відкриттів, з'являються нові способи, для усталення яких х відпрацювання.